

El guardaespatlles

Evidentment, cal no confondre l'esquena amb l'espatlla. La confusió més o menys ocasional prové, naturalment, del fet que el mot del castellà «espalda», que correspon etimològicament al nostre *espatlla*, i amb una forma molt semblant a la del nostre que mostra clarament aquesta correspondència o origen comú, designa la part posterior del cos de la persona humana, és a dir, el que en català designem amb el nom *esquena*. Dit més senzillament, «espalda» no s'ha de traduir per *espatlla* —tal com algú fa, a causa de la semblança de forma— sinó per *esquena*. (I l'equivalent castellà de *espatlla* és, com se sap, «hombro», mot estrany al català, encara que s'hi hagi més o menys introduït en el llenguatge vulgar.)

Però les coses no sempre són tan simples com a vegades les presentem. Perquè, de fet, *espatlla* és un mot que presenta una certa ambivalència. Efectivament, segons el Diccionari Fabra, *espatlla* significa «muscle, part superior i lateral del cos a cada costat del coll formada pels ossos que uneixen el braç al tronc i els músculs que els recobreixen; esp. la part posterior del muscle». Sigui com sigui, doncs, les persones tenim una esquena i dues espatlles però és possible que en algun cas convingui distingir entre *muscle* —mot, aquest sí, univalent, que tradueix exactament «hombro»— i *espatlla* (la seva part posterior), i no deu ésser pas per casualitat que el castellà fa servir molt sovint el seu mot «es-

palda» en plural (com si hom tingués més d'una esquena).

Deu ésser, sens dubte, obeint a aquesta equivalència massa rígida entre «espalda» i *esquena* a la qual acabem de formular una lleu reserva, o dit altrament, volent evitar el prou conegut error que representa l'equivalència entre «espalda» i *espatlla*, que n'hi ha que tradueixen «guardaespaldas» per «guardaesquenes», en lloc de *guardaespatlles* que és, sens dubte, la forma més usual. El Diccionari Fabra només admet aquest darrer mot significat «mocador gran d'abric», però al mot *espatlla* trobem la frase feta *guardar les espatlles a algú*, que significa «garantir-lo contra qualsevol perill, amenaça», la qual permet clarament la formació del compost *guardaespatlles*, o dit més exactament, l'ús d'aquest mot significat «persona encarregada de garantir algú contra qualsevol perill o amenaça».

No hem sabut veure que la Secció Filològica de l'Institut hagi ja admès aquest nou significat del compost *guardaespatlles* (no tenim la seguretat de disposar de la sèrie completa de llistes d'addicions posteriors a l'edició del nostre exemplar del Diccionari), però existeix una proposta en aquest sentit. En canvi, la Gran Enciclopèdia Catalana li reconeix ja aquest nou significat, que defineix amb els termes «membre de l'escorta d'una persona».

Albert Jané